

แนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบบูรณาการร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
ผ่านวิสาหกิจชุมชน: โรงเรียนตราษตระการคุณ จังหวัดตราด
GUIDELINE ON THE INTEGRATED ENGLISH LANGUAGE LEARNING APPROACH
INCORPORATING LOCAL WISDOM THROUGH COMMUNITY ENTERPRISES:
A CASE STUDY OF TRATTRAKARNKHUN SCHOOL, TRAT PROVINCE

ชนากานต์ พลาเกตุ^{1,*}, เรียงวิญญ์ นิลโคตร² และ วัยวุฒิ บุญลอย³
Chanakarn Phalaket^{1,*}, Reongwit Nilkote² and Waiwoot Boonloy³

(Received: September 19, 2025; Revised: November 1, 2025; Accepted: November 11, 2025)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบบูรณาการร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน เป็นแนวทางที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการเชื่อมโยงองค์ความรู้จากหลายสาขาและประสบการณ์จริงในชีวิตประจำวัน กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการท่องจำหรือการเรียนไวยากรณ์ แต่เน้นการปฏิบัติจริง การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และการเรียนรู้จากสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาผสมผสานทำให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรม เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น และสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ขณะที่วิสาหกิจชุมชนช่วยสร้างบริบทการเรียนรู้ที่มีความหมาย สอดคล้องกับเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ กรณีศึกษาชุมชนบ้านธรรมชาตล่าง จังหวัดตราด และกิจกรรมค่ายบูรณาการ “Dye Fusion Camp” แสดงให้เห็นถึงการออกแบบกิจกรรมเชิงประสบการณ์ที่หลากหลาย เช่น การทำผ้ามัดย้อม การเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม และการสร้างผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรท้องถิ่น กิจกรรมเหล่านี้ช่วยพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษควบคู่กับทักษะการคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม และการแก้ปัญหา โดยมีการประยุกต์ใช้กระบวนการวางแผน ปฏิบัติ ประเมินผล และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพของการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในลักษณะนี้เป็นกระบวนการที่ผสมผสานทักษะทางวิชาการเข้ากับภูมิปัญญาและวิถีชีวิตจริงของผู้เรียน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง มีความหมาย และตอบสนองต่อทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ, การบูรณาการ, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, วิสาหกิจชุมชน

¹ ครูโรงเรียนตราษตระการคุณ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด จังหวัดตราด ประเทศไทย

¹ Teacher of Trattrakarnkhun School, The Secondary Educational Service Area Office Chanthaburi Trat, Trat, Thailand

² อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี ประเทศไทย

² Curriculum Lecturer of Program in Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Bani Rajabhat University, Chanthaburi, Thailand

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี ประเทศไทย

³ Curriculum Lecturer of Program in Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Bani Rajabhat University, Chanthaburi, Thailand

* Corresponding author. E-mail: 6826141007@rbru.ac.th

Abstract

The purpose of this article is to present an integrated approach to English language learning that combines local wisdom and community enterprises. This model aims to develop learners' communicative competence while connecting knowledge across disciplines and real - life experiences. This approach moves beyond rote memorization or grammar - focused instruction by emphasizing practical engagement, social interaction, and meaningful contexts. Incorporating local wisdom allows learners to appreciate cultural values, strengthen their sense of identity, and apply knowledge in relevant ways. At the same time, community enterprises provide authentic contexts that link education to local economic and social sustainability. The case of the Baan Thammachat Lang community in Trat Province and its 'Dye Fusion Camp' illustrates how experiential learning activities can integrate language with multiple domains. Activities such as tie - dye fabric making, environmental conservation, and the creation of local products enable learners to practice English in authentic settings while fostering creativity, teamwork, and problem - solving skills. The process is guided by a continuous cycle of planning, implementation, evaluation, and improvement, ensuring that learning remains dynamic and responsive to learners' needs. In conclusion, this integrated model of English language learning supports not only academic development but also the preservation of cultural identity and the strengthening of community ties. It creates meaningful learning experiences that are deeply connected to learners' everyday lives, while equipping them with essential competencies for the challenges of the 21st century.

Keywords: English Language Learning Management, Integration, Local Wisdom, Community Enterprise

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่มีบทบาทสำคัญต่อการสื่อสาร การเรียนรู้ และการประกอบอาชีพในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคที่เต็มไปด้วยการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การมีทักษะภาษาอังกฤษที่ดีช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ใหม่ ๆ ขยายโอกาสทางการศึกษา การทำงาน และการพัฒนาตนเองได้อย่างกว้างขวาง (Crystal, 2012; Harmer, 2015) อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศไทยจะตระหนักถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษและกำหนดให้เป็นหนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก แต่การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนไทยส่วนใหญ่ยังคงประสบปัญหา ผู้เรียนจำนวนมากยังขาดทักษะการสื่อสาร ขาดความมั่นใจในการใช้ภาษา และไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ไปสู่การปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) แนวโน้มการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงมุ่งเน้นการสร้างการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful Learning) ผ่านการบูรณาการสาระวิชากับบริบทจริงรอบตัวผู้เรียน การบูรณาการภาษาอังกฤษกับภูมิปัญญาท้องถิ่นนับเป็นแนวทางที่มีคุณค่า เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้และประสบการณ์ที่สั่งสมมาจากวิถีชีวิต วัฒนธรรม และการประกอบอาชีพของชุมชน (UNESCO, 2017) การนำองค์ความรู้นี้มาใช้ในการเรียนภาษาอังกฤษจะช่วยให้ผู้เรียนมีความใกล้ชิดกับสิ่งที่เรียน รู้สึกว่าภาษาอังกฤษไม่ใช่วิชาที่ห่างไกล แต่สามารถนำมาใช้เพื่ออธิบายถ่ายทอด และสื่อสารสิ่งที่อยู่ในชุมชนของตนเองได้จริง อีกทั้งยังเป็นการปลูกฝังความรักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่นควบคู่กับการพัฒนาทักษะภาษา

จังหวัดตราดถือเป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิสาหกิจชุมชนที่สะท้อนอัตลักษณ์และภูมิปัญญาของชาวตราด เช่น การแปรรูปอาหารทะเล การทำผลิตภัณฑ์จากผลไม้เมืองร้อน งานจักสาน และงานหัตถกรรมพื้นบ้าน วิสาหกิจเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นแหล่งสร้างรายได้ แต่ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการเข้าสู่การเรียนการสอนภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้คำศัพท์ การอธิบายขั้นตอนการผลิต การนำเสนอผลิตภัณฑ์ และการสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งล้วนเป็นทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของศตวรรษที่ 21 และตลาดแรงงานในอนาคต (Trilling & Fadel, 2009)

โรงเรียนตราษตระการคุณ จังหวัดตราด เป็นสถานศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะที่หลากหลายเพื่อก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม โรงเรียนเล็งเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้เชื่อมโยงกับชีวิตจริง จึงได้ริเริ่มโครงการการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบบูรณาการร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น ค่ายบูรณาการ Dye Fusion Camp การออกแบบการเรียนรู้ได้ประยุกต์ใช้วงจรคุณภาพ PDCA (Plan, Do, Check, Act) เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษจากประสบการณ์ตรง ฝึกการสื่อสารผ่านการปฏิบัติจริง และเกิดการเรียนรู้แบบลงมือทำ (Learning by Doing) ที่ช่วยสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม และการสร้างสรรค์นวัตกรรม การใช้วงจรคุณภาพ PDCA นี้ช่วยให้การจัดการเรียนรู้มีระบบ และสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

การศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมีความสำคัญทั้งในเชิงวิชาการและการปฏิบัติจริง กล่าวคือ ในเชิงวิชาการ เป็นการบูรณาการทฤษฎีการเรียนรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งช่วยสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ส่วนในเชิงปฏิบัติ เป็นการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นและความต้องการของชุมชน รวมถึงเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565; OECD, 2018)

จากความสำคัญบทความวิชาการฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ แนวทางการจัดการเรียนรู้ และผลลัพธ์ของการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่บูรณาการร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านธรรมชาติล่างตำบลคลองใหญ่ เพื่อเป็นต้นแบบและแนวทางสำหรับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในบริบทของโรงเรียนและชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีรากฐานจากทฤษฎีการเรียนรู้หลายแนวทางที่ช่วยอธิบายพัฒนาการด้านทักษะภาษาในผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน แนวคิดพฤติกรรมนิยมมองว่าภาษาเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเลียนแบบและการเสริมแรง โดยผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะผ่านการฝึกฝนซ้ำ ๆ จนเกิดความคล่องแคล่ว (Skinner, 1957 อ้างถึงใน Harmer, 2015) แนวคิดนี้สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของครูผู้สอนในฐานะผู้จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เน้นการให้แบบฝึกหัด การเสริมแรงทางบวก และการแก้ไขข้อผิดพลาดอย่างเป็นระบบ เพื่อกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมทางภาษาที่ถูกต้อง ต่อมา Chomsky (1965) ได้เสนอทฤษฎีภาษาศาสตร์เชิงกำเนิด (Generative Grammar) โดยมองว่ามนุษย์มีความสามารถทางภาษาตามธรรมชาติ (Language Acquisition Device: LAD) ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างกฎเกณฑ์และโครงสร้างทางภาษาได้ด้วยตนเอง ไม่จำกัดอยู่เพียงการท่องจำหรือการเลียนแบบ แนวคิดนี้มีอิทธิพลต่อการสอนภาษาอังกฤษอย่างมาก เพราะเน้นว่าผู้เรียนมีศักยภาพในการสร้างสรรค์ภาษาใหม่ ๆ ที่ไม่เคยได้ยินมาก่อน จึงทำให้การจัดการเรียนรู้จำเป็นต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ และใช้ภาษาอย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ แนวคิดสังคมวัฒนธรรมของ Vygotsky (1978) อธิบายว่าการเรียนรู้ภาษาจะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยเฉพาะในเขตพัฒนาการใกล้เคียง (Zone of Proximal Development: ZPD) ที่ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถได้สูงขึ้นเมื่อได้รับการช่วยเหลือหรือการชี้แนะจากผู้ที่มีความรู้มากกว่า แนวคิดนี้จึงเน้นความสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) และการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ภาษาในสถานการณ์จริงร่วมกับเพื่อนและครู ขณะเดียวกัน Krashen (1982) ได้เสนอทฤษฎีป้อนข้อมูล (Input Hypothesis) ว่าผู้เรียนจะพัฒนาภาษาได้เมื่อได้รับข้อมูลที่เข้าใจง่ายแต่มีความท้าทายเกินระดับความสามารถปัจจุบันเพียงเล็กน้อย ($i+1$) ข้อมูลภาษาที่เหมาะสมจึงเป็นตัวกระตุ้นสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตามลำดับขั้น นอกจากนี้ Krashen ยังกล่าวถึงบทบาทของ “ตัวกรองทางอารมณ์” (Affective Filter) ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ภาษาด้วย กล่าวคือ หากผู้เรียนรู้สึกวิตกกังวลหรือขาดแรงจูงใจ ประสิทธิภาพในการรับและประมวลผลภาษาจะลดลง จากแนวคิดดังกล่าว แนวทางการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching: CLT) จึงถูกพัฒนาขึ้น โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาในชีวิตจริงเพื่อสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ แทนที่จะมุ่งเน้นเฉพาะการเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์เพียงอย่างเดียว (Richards & Rodgers, 2014) CLT จึงเน้นการจัดกิจกรรมที่มีความหมาย เช่น การแสดงบทบาทสมมติ (Role Play)

การอภิปรายกลุ่ม (Discussion) และการแก้ปัญหา (Problem - Solving Tasks) เพื่อสร้างสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน

กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของหลายปัจจัยที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา ได้แก่ การฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ความสามารถทางภาษาตามธรรมชาติ การเรียนรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์และการสนับสนุนจากผู้อื่น การได้รับข้อมูลภาษาที่เหมาะสมกับระดับความสามารถ และการใช้ภาษาในสถานการณ์จริงที่มีความหมาย การบูรณาการแนวคิดเหล่านี้เข้ากับบริบทการศึกษาไทย เช่น การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและกิจกรรมชุมชนมาประยุกต์ใช้ จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง เกิดความเข้าใจและทักษะการใช้ภาษาอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมสร้างความตระหนักในคุณค่าทางวัฒนธรรมและสังคมควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษที่ยั่งยืน

การบูรณาการ

การบูรณาการ (Integration) เป็นแนวคิดสำคัญทางการศึกษา เนื่องจากการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไม่ได้มุ่งเพียงการรับความรู้ในรายวิชาใดวิชาหนึ่งเท่านั้น แต่ยังเน้นการเชื่อมโยงองค์ความรู้และทักษะจากหลายสาขาเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน (Drake & Reid, 2018) แนวคิดนี้ตั้งอยู่บนฐานความเข้าใจว่าการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเมื่อผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในลักษณะนี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างความเข้าใจเชิงลึกและพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ Dewey (1938) ได้เสนอว่า การเรียนรู้ที่แท้จริงเกิดจากการผสมผสานระหว่างการลงมือปฏิบัติจริง (Experiential Learning) กับการสะท้อนคิด (Reflective Thinking) ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติจริง กระบวนการนี้จึงเน้นการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์ส่วนบุคคลกับเนื้อหาวิชาการ ทำให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ต่อมา Fogarty (1991) ได้อธิบายรูปแบบการบูรณาการไว้หลายแนวทาง ได้แก่ การบูรณาการภายในวิชาเดียว (Within Single Disciplines) การบูรณาการระหว่างกลุ่มวิชา (Across Disciplines) และการบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary Integration) โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ของความรู้และสามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ Beane (1997) ยังเน้นว่า การบูรณาการไม่ใช่เพียงการจัดกิจกรรมข้ามวิชา แต่เป็นกระบวนการออกแบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความสนใจ ความต้องการ และปัญหาของผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้เกิดความหมายและความเข้าใจอย่างแท้จริง ในบริบทของประเทศไทย แนวคิดการบูรณาการได้รับการสนับสนุนจากนโยบายการศึกษาและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่เน้นให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเชื่อมโยงความรู้เข้ากับชีวิตจริงและบริบทท้องถิ่น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) การบูรณาการดังกล่าวไม่เพียงช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะทางวิชาการ แต่ยังสร้างความเข้าใจต่อวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาของชุมชน ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมของผู้เรียน ภูมิปัญญาท้องถิ่นถือเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ การปรับตัว และการถ่ายทอดระหว่างคนรุ่นต่อรุ่นภายในชุมชน โดยมีลักษณะเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของพื้นที่นั้น ๆ (สุวิทย์ วิบูลย์เศรษฐ์, 2540) การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในกระบวนการเรียนรู้จึงช่วยสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาทาง

วิชาการกับประสบการณ์จริงของผู้เรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย สร้างความเข้าใจเชิงลึก และพัฒนาทักษะที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

กล่าวโดยสรุป การบูรณาการเน้นให้การจัดการเรียนรู้เชื่อมโยงองค์ความรู้ระหว่างสาขา สอดคล้องกับความสนใจและประสบการณ์ของผู้เรียน และเชื่อมโยงเข้ากับบริบทท้องถิ่น การบูรณาการองค์ความรู้เช่นนี้ไม่เพียงช่วยพัฒนาทักษะทางวิชาการ แต่ยังช่วยเสริมสร้างความเข้าใจต่อสังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงและเกิดความยั่งยืนในกระบวนการเรียนรู้

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นถือเป็นแหล่งความรู้ดั้งเดิมที่สั่งสมมาอย่างต่อเนื่องผ่านประสบการณ์และวิถีชีวิตของชุมชน แนวคิดเชิงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสามารถเชื่อมโยงกับทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ทางสังคม (Social Constructivism) ของ Vygotsky (1978) ซึ่งมองว่าความรู้ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างโดดเดี่ยว แต่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์และการปฏิบัติร่วมกันในสังคม การเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นผ่านการสนทนา การร่วมมือ และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แนวคิดนี้สอดคล้องกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มักอาศัยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในชุมชน เช่น การฝึกงานร่วมกับผู้รู้ชาวบ้าน การสังเกต และการปฏิบัติตามแบบแผนประเพณี นอกจากนี้ UNESCO (2003) ยังเน้นย้ำว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นและมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงความรู้เชิงทฤษฎี แต่ยังสร้างทักษะการปฏิบัติ ความคิดสร้างสรรค์ และความเข้าใจเชิงบริบท ทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้กับสภาพแวดล้อมจริงและชีวิตประจำวัน แนวคิดของ ชลธิรา สัตยาวัฒนา (2552) ยังเน้นย้ำว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการสืบทอดความรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมอย่างกลมกลืน การเรียนรู้ผ่านภูมิปัญญาเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายและคุณค่าขององค์ความรู้ได้ลึกซึ้งมากกว่าการเรียนรู้ที่แยกขาดจากบริบทจริง นอกจากนี้ยังส่งเสริมความภาคภูมิใจและอัตลักษณ์ในท้องถิ่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างผู้เรียนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและวัฒนธรรมของตน

กล่าวโดยสรุป ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นทั้งแหล่งความรู้และเครื่องมือในการเรียนรู้ที่มีคุณค่าเชื่อมโยงกับทฤษฎีการเรียนรู้ร่วมสมัย เช่น การสร้างองค์ความรู้ทางสังคมและการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาทักษะทางวิชาการ แต่ยังส่งเสริมความเข้าใจในบริบททางวัฒนธรรมและการสร้างอัตลักษณ์ของผู้เรียนไปพร้อมกัน ทำให้การเรียนรู้มีความหมาย ยั่งยืน และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน

วิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชนเป็นรูปแบบการรวมกลุ่มของประชาชนที่ใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาในท้องถิ่นเพื่อสร้างรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกและสังคมส่วนรวม โดยมีรากฐานมาจากหลักการพึ่งพาตนเองและความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2561) ซึ่งการรวมกลุ่มดังกล่าวไม่เพียงช่วยให้ประชาชนสามารถต่อยอดทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ แต่ยังช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนผ่านการทำงานร่วมกันและการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น แนวคิดนี้สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นความพอประมาณ มีเหตุผล และสร้าง

ภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม (ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, 2542) กล่าวคือ การดำเนินวิสาหกิจชุมชนไม่เน้นการแสวงหากำไรเพียงอย่างเดียว แต่ยังให้ความสำคัญกับความยั่งยืนของทรัพยากร การพัฒนาศักยภาพของสมาชิกในชุมชน และการสร้างคุณภาพชีวิตที่สมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในเชิงทฤษฎี วิสาหกิจชุมชนสามารถอธิบายผ่านมุมมองของการพัฒนาเชิงมีส่วนร่วม (Participatory Development Theory) ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น (Chambers, 1997) การมีส่วนร่วมดังกล่าวช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม (Ownership) ของโครงการหรือกิจกรรมภายในชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความยั่งยืนและความสำเร็จในระยะยาว นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมยังช่วยให้สมาชิกชุมชนสามารถพัฒนาทักษะด้านการบริหารจัดการ การวางแผน และการแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน นอกจากนี้ แนวคิดเศรษฐกิจฐานราก (Grassroots Economy) ยังมองว่าวิสาหกิจชุมชนเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างงาน สร้างรายได้ และลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ (World Bank, 2018) เนื่องจากการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเน้นการใช้ทรัพยากรภายในท้องถิ่น การสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตอบสนองความต้องการของตลาดในระดับชุมชน รวมทั้งส่งเสริมการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม ทำให้เกิดการพัฒนาศรษฐกิจที่กระจายตัวและยั่งยืน ขณะเดียวกัน การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนยังสามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีทุนทางสังคม (Social Capital Theory) ของ Putnam (2000) ที่เน้นบทบาทของความไว้วางใจ เครือข่ายทางสังคม และการมีส่วนร่วมทางพลเมืองเป็นปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาศรษฐกิจและสังคม ความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกชุมชนไม่เพียงช่วยให้การดำเนินงานของวิสาหกิจมีประสิทธิภาพ แต่ยังส่งเสริมความเข้มแข็งของสังคมและสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่สามารถต่อยอดไปสู่กิจกรรมอื่น ๆ ในอนาคต

กล่าวโดยสรุป วิสาหกิจชุมชนมีรากฐานสำคัญจากการพึ่งพาตนเองและการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นร่วมกับทฤษฎีการพัฒนาเชิงมีส่วนร่วมและทุนทางสังคมที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจฐานรากและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มุ่งสู่ความมั่นคงและยั่งยืน ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนจึงไม่เพียงเป็นกลไกสำคัญในการสร้างรายได้ แต่ยังเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางสังคม และเชื่อมโยงเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในระดับท้องถิ่นให้สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว

แนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบบูรณาการร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษา โรงเรียนตราษตระการคุณ จังหวัดตราด

บริบทของโรงเรียนที่อยู่ในวิสาหกิจชุมชน

โรงเรียนตราษตระการคุณมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาผู้เรียนให้มี ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ (Communicative Competence) ที่ไม่ได้จำกัดแค่ในห้องเรียน แต่ใช้ได้จริงในชีวิตและอาชีพ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการจึงเป็นกลไกสำคัญในการบรรลุเป้าหมายนี้ โรงเรียนมีการปรับหลักสูตรหรือจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น ค่ายวิชาการ Dye Fusion Camp เพื่อรองรับการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและเชื่อมโยงเนื้อหาสู่โลกภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับหลักการ การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ (Learning by Doing) โรงเรียนตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับชุมชน ทำให้การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และวิทยากรท้องถิ่นเป็นไปได้ง่าย ช่วยลดช่องว่างระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติ จึงเลือกชุมชนบ้าน

ธรรมชาติล่าง ตั้งอยู่ในตำบลคลองใหญ่ อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด บริเวณติดทะเลอ่าวไทย และเป็นเส้นทางผ่านของนักท่องเที่ยวไปยังเกาะช้าง พื้นที่มีทั้งภูเขาและชายหาด ทำให้เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ เช่น หาดทรายแดง หาดทรายดำ ปะการังน้ำตื้น และแหล่งประมงชายฝั่ง (Bangkok Insight, 2023) ชุมชนได้รวมกลุ่มกันจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยได้รับการสนับสนุนจากบริษัท ซีพีเอฟ (CPF) สร้างศูนย์เรียนรู้ด้านการผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพนาโน ซึ่งต่อยอดไปสู่กิจกรรมท่องเที่ยวและการสร้างรายได้จากวิถีท้องถิ่น เสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชน (CPF Worldwide, 2023; ผู้จัดการออนไลน์, 2023; Bangkok Insight, 2023) กิจกรรมที่ชุมชนจัดมีความหลากหลายและเน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ได้แก่

ฐานรักสุขภาพ: ชิมอาหารจากสมุนไพรและอาหารทะเลสดในราคาชุมชน (มติชนออนไลน์, 2023; Bangkok Insight, 2023)

ฐานรักโลก: เรียนรู้การจัดการขยะและสร้างสรรค์งานศิลปะจากวัสดุรีไซเคิล เช่น กระดาษต้นไม้ หรือของที่ระลึก (มติชนออนไลน์, 2023; Bangkok Insight, 2023)

ฐานรักดิน: เรียนรู้การทำปุ๋ยหมักชีวภาพนาโนจากปราชญ์ชุมชน นำไปใช้และจำหน่ายเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น (มติชนออนไลน์, 2023; CPF Worldwide, 2023; Bangkok Insight, 2023)

ฐานรักสิ่งแวดล้อม: การสร้างสรรค์ผ้าลายธรรมชาติจากป่าชุมชน ป่าสมุนไพร และป่าชายเลน ภายใต้อชื้อ “ผ้าสามป่า” และต่อยอดสู่หลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียน (มติชนออนไลน์, 2023; Bangkok Insight, 2023)

วิสาหกิจชุมชนยังทำงานร่วมกับองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน เช่น ท้องถิ่น ซีพีเอฟ และหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียว (Green Community Tourism) และระบบมาตรฐาน STAR ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (CPF Worldwide, 2023)

วิสาหกิจชุมชนบ้านธรรมชาติล่างเป็นตัวอย่างของการผสมผสานภูมิปัญญา วิถีชีวิต และทรัพยากรธรรมชาติเข้ากับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เน้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง (Experiential Learning) และสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจของชุมชน พร้อมทั้งเสริมสร้างอัตลักษณ์และคุณค่าท้องถิ่นอย่างชัดเจน

การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบบูรณาการ (Dye Fusion Camp)

ในบริบทของการศึกษาศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้พร้อมรับมือกับความซับซ้อนของการทำงานและการสร้างสรรค์นวัตกรรม โรงเรียนตราษตระการคุณจึงได้ริเริ่มจัด กิจกรรมค่ายบูรณาการ Dye Fusion Camp โดยคณะทำงานห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษ (English Program) ขึ้น โดยใช้ กิจกรรมผ้ามัดย้อม ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานการเรียนรู้ (Learning Base) เพื่อให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้พัฒนาทักษะการเชื่อมโยงความรู้ การสร้างจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนฝึกการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาทักษะการนำเสนอผลงานเป็นภาษาอังกฤษ การดำเนินงานนี้กำหนดเป้าหมายทั้งเชิงปริมาณ คือ นักเรียนสามารถผลิตผ้ามัดย้อมได้ทุกคน และเชิงคุณภาพ คือ การบูรณาการความรู้และการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างหลักประกันว่าการจัดการเรียนรู้จะดำเนินไป

อย่างเป็นระบบและสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง คณะผู้จัดกิจกรรมได้นำ วงจรคุณภาพ PDCA (Plan - Do - Check - Act) มาเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินงาน ดังนี้:

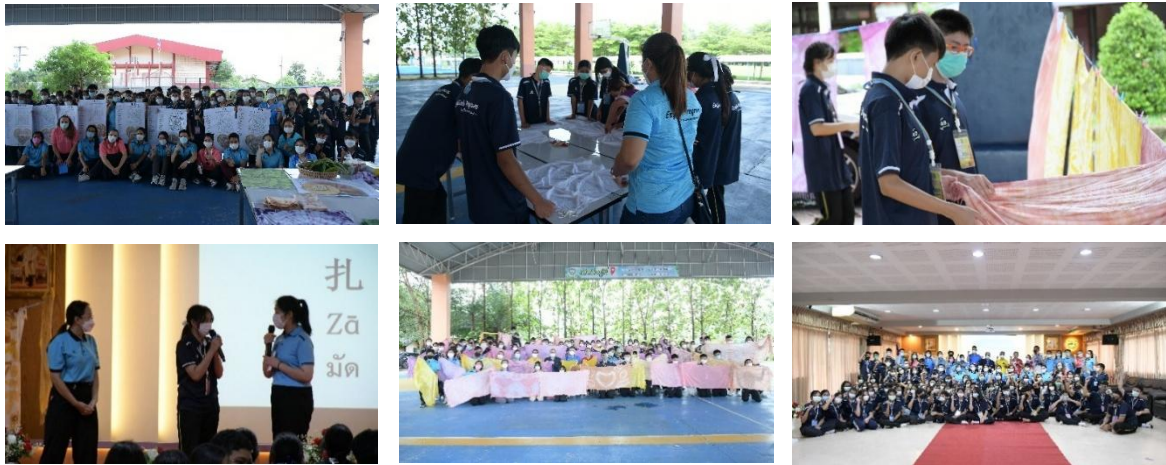
1. ขั้นตอน Plan (วางแผน) เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์บริบทและกำหนดทิศทางอย่างรอบด้าน โดยครูผู้สอนได้ทำการวิเคราะห์ความรู้พื้นฐาน ความสามารถทางภาษา และความสนใจของนักเรียน พร้อมทั้งกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจนทั้งเชิงเนื้อหาการสร้างสรรค์ผ้ามัดย้อม และเชิงทักษะการบูรณาการความรู้ข้ามกลุ่มสาระและการสื่อสารภาษาอังกฤษ) นอกจากนี้ ยังมีการออกแบบฐานการเรียนรู้และคู่มือการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงสาระต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ เช่น ศิลปะ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ เพื่อให้มั่นใจว่าทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นมีเป้าหมายที่ชัดเจนและสนับสนุนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (Experiential Learning)

2. ขั้นตอน Do (ปฏิบัติ) เป็นช่วงเวลาที่นักเรียน 79 คน ได้ลงมือปฏิบัติจริงแบบ Hands - on Activity โดยทดลองมัดผ้า ออกแบบลวดลาย ผสมสี และย้อมผ้าด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ภายใต้บทบาทของครูผู้สอนในฐานะ ผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ที่ชี้แนะแนวทางและให้คำปรึกษาเท่านั้น การปฏิบัติจริงนี้บังคับให้นักเรียนต้องใช้ความรู้ข้ามสาขาควบคู่กัน เช่น การคำนวณสัดส่วนสีทางคณิตศาสตร์ การทดลองผสมสีทางวิทยาศาสตร์ และที่สำคัญคือการใช้ภาษาอังกฤษในการอธิบายขั้นตอน กระบวนการ และผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้น ทำให้เกิดการพัฒนาทักษะการสื่อสารในสถานการณ์จริง

3. ขั้นตอน Check (ตรวจสอบ) ผู้จัดกิจกรรมได้ทำการประเมินผลการเรียนรู้แบบคู่ขนานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในเชิงปริมาณพบว่านักเรียนทุกคนสามารถผลิตชิ้นงานสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ในขณะที่เชิงคุณภาพได้มีการใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เช่น เกณฑ์การประเมิน (Scoring Rubric) แบบประเมินตนเอง และการประเมินโดยเพื่อนร่วมกลุ่ม เพื่อประเมินทักษะการบูรณาการความรู้ การคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ผลการประเมินสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการเชิงบวกของนักเรียนทั้งด้านผลงาน การมีส่วนร่วม และทัศนคติ

4. ขั้นตอน Act (ปรับปรุง) เป็นกระบวนการต่อเนื่องเพื่อสร้าง วัฒนธรรมการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง (Continuous Improvement) โดยนำข้อเสนอแนะและผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาโครงการ เช่น การพิจารณาเพิ่มฐานกิจกรรมใหม่ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลายมากขึ้น การปรับปรุงเอกสารคำแนะนำภาษาอังกฤษให้กระชับและเข้าใจง่ายขึ้น และการต่อยอดกิจกรรมสู่การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนอย่างยั่งยืนในปีถัดไป

กล่าวโดยสรุป การจัดกิจกรรมค่ายบูรณาการ Dye Fusion Camp ภายใต้วงจรคุณภาพ PDCA ถือเป็นแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จในการบูรณาการสาระต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย พัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ การสื่อสารภาษาอังกฤษ และการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างครบถ้วนและยั่งยืน ซึ่งตอบสนองต่อเป้าหมายการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างแท้จริง

ภาพที่ 1 - 6 กิจกรรมค่ายบูรณาการ (Dye Fusion Camp)
ที่มา: ผู้นิพนธ์บทความ

สะท้อนบทเรียน

จากการดำเนินกิจกรรมค่ายบูรณาการ Dye Fusion Camp ภายใต้กรอบวงจรคุณภาพ PDCA พบว่า ผู้เรียนไม่เพียงแต่ได้ฝึกสร้างสรรค์ผลงานผ้ามัดย้อมเท่านั้น แต่ยังได้เรียนรู้เชิงกระบวนการที่สะท้อนถึงทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ การคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สิ่งเหล่านี้ต่อยอดว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้น Experiential Learning และ Hands - on Activity ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายมากกว่าการเรียนรู้เชิงทฤษฎีเพียงอย่างเดียว ในด้านการจัดการศึกษา ครูผู้สอนและผู้จัดกิจกรรมได้เรียนรู้ว่าการออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและชุมชนท้องถิ่น เช่น การใช้ผ้ามัดย้อมที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่เพียงช่วยให้นักเรียนสนใจและมีส่วนร่วม แต่ยังเป็นการสร้างความรู้ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของตนเองอีกด้วย กิจกรรมนี้จึงเป็นตัวอย่างของการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวทาง บูรณาการท้องถิ่นสู่สากล” (Local to Global) ในเชิงการบริหารจัดการ วงจรคุณภาพ PDCA ช่วยให้การดำเนินกิจกรรมเป็นระบบและสามารถปรับปรุงได้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ผู้จัดได้เรียนรู้เพิ่มเติมคือการต้องเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนได้มีบทบาทในการวางแผนและเสนอไอเดียด้วยตนเองมากขึ้น เพื่อเสริมสร้างความเป็นเจ้าของการเรียนรู้ (Learner Ownership) และการมีส่วนร่วมเชิงลึก

องค์ความรู้ที่ได้รับ

แนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบบูรณาการร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านวิสาหกิจชุมชน สามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้ดังนี้

1. การวางแผน (Plan) การวางแผนถือเป็นขั้นตอนสำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้นของการออกแบบกิจกรรมที่มีคุณภาพ การวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน (Needs Analysis) และการสำรวจบริบทของโรงเรียนและชุมชนจะช่วยให้สามารถกำหนดเป้าหมายได้อย่างสอดคล้องกับสภาพจริง กิจกรรมควรถูกออกแบบให้มีความชัดเจน ครอบคลุมทั้งมิติด้านความรู้ (Content Knowledge) และทักษะ (Skills Development) เช่น การบูรณาการภาษาอังกฤษกับกลุ่มสาระอื่น ๆ ได้แก่ ศิลปะ (Art) วิทยาศาสตร์ (Science) คณิตศาสตร์ (Mathematics) และทักษะชีวิต (Life Skills) การเชื่อมโยงองค์

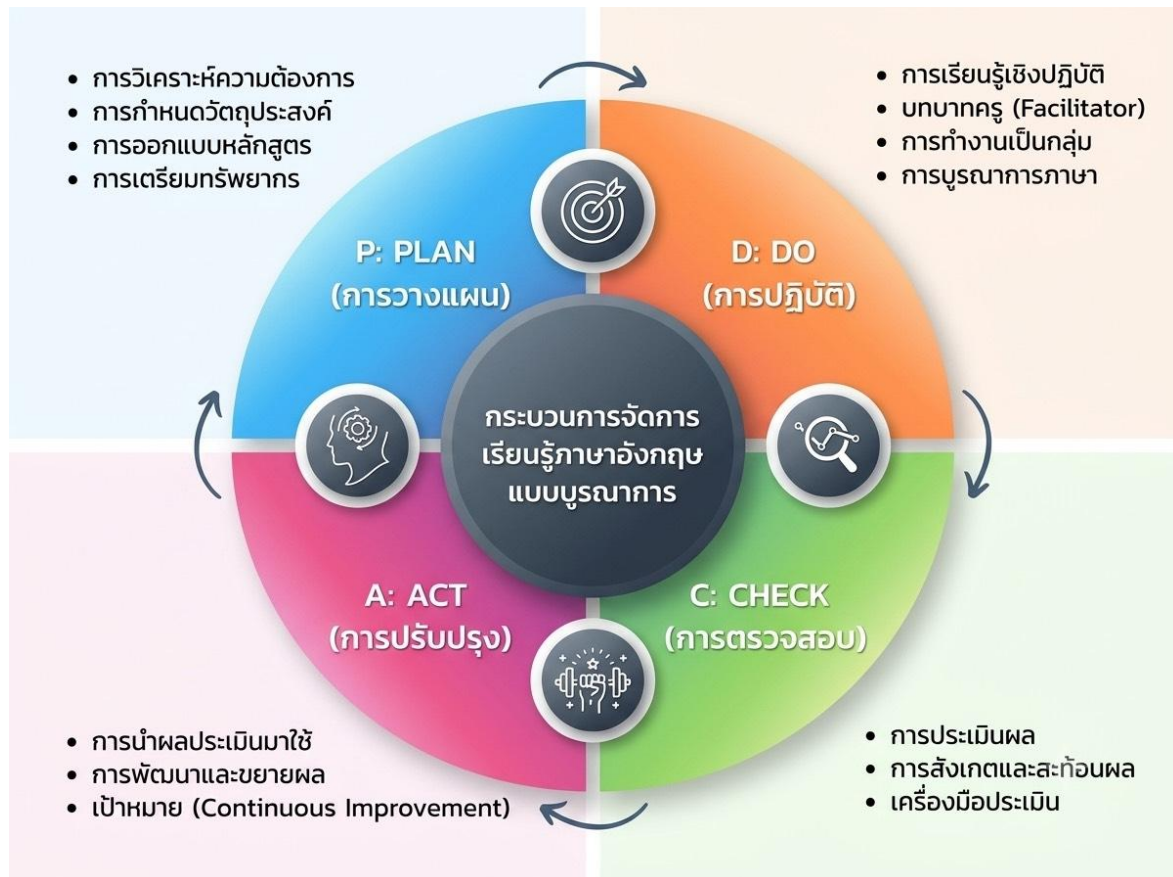
ความรู้ข้ามศาสตร์นี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถมองเห็นภาพรวมของการเรียนรู้ที่เป็นองค์รวม (Holistic Learning) และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

2. การปฏิบัติ (Do) การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ตรง (Experiential Learning) และกิจกรรมเชิงปฏิบัติจริง (Hands - on Activity) เป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งกว่าการเรียนรู้เชิงทฤษฎี ครูผู้สอนมีบทบาทในฐานะ ผู้อำนวยความสะดวกที่กระตุ้นให้นักเรียนคิด วิเคราะห์ ตั้งคำถาม และสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมแบบกลุ่มยังช่วยเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) การทำงานร่วมกัน (Collaboration) และการแก้ปัญหา (Problem - Solving Skills) ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้เช่นนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ John Dewey ที่เน้นว่า “การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างมีความหมายเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในประสบการณ์จริง”

3. การตรวจสอบ (Check) การประเมินผลการเรียนรู้ไม่ควรถูกจำกัดเพียงการวัดผลเชิงปริมาณ เช่น จำนวนชิ้นงานหรือผลผลิตเท่านั้น แต่ควรครอบคลุมเชิงคุณภาพด้วย ได้แก่ ระดับความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการบูรณาการความรู้ และการมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีม การใช้เครื่องมือประเมินที่หลากหลาย (Multiple Assessment Tools) เช่น แบบประเมินตนเอง (Self - Assessment) การประเมินจากเพื่อนร่วมกลุ่ม (Peer Assessment) และการสังเกตโดยครูผู้สอน (Teacher Observation) จะสะท้อนให้เห็นพัฒนาการของผู้เรียนในมิติที่รอบด้านมากขึ้น ซึ่งแนวทางนี้ยังช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าของการเรียนรู้และมองเห็นศักยภาพของตนเองได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

4. การปรับปรุง (Act) การปรับปรุงหรือพัฒนาต่อเนื่อง (Continuous Improvement) ถือเป็นกระบวนการที่ทำให้การจัดการเรียนรู้มีความยั่งยืน การนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงกิจกรรม เช่น การเพิ่มฐานการเรียนรู้ใหม่ ๆ (Learning Stations) การพัฒนาเอกสารคำแนะนำหรือคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับชุมชน และการขยายกิจกรรมสู่ภาคีเครือข่ายในท้องถิ่น ล้วนช่วยเสริมคุณค่าของการเรียนรู้ให้ก้าวไกลยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและเสนอแนวคิดใหม่ ๆ จะช่วยสร้าง “ความเป็นเจ้าของการเรียนรู้” (Learner Ownership) และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะความเป็นผู้นำ (Leadership) และการเป็นผู้ประกอบการเชิงสังคม (Social Entrepreneurship)

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษานี้เมื่อจัดกิจกรรมภายใต้วงจรคุณภาพ PDCA สามารถเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีคุณภาพในการพัฒนาผู้เรียนให้ก้าวทันศตวรรษที่ 21 โดยไม่เพียงมุ่งเน้นผลผลิตทางศิลปะ แต่ยังบ่มเพาะทักษะหลากหลายเชื่อมโยงทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างครบถ้วน ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ
ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้วิจัยบทความ

สรุป

การจัดกิจกรรมค่ายบูรณาการ Dye Fusion Camp ของโรงเรียนตราษตระการคุณ จังหวัดตราด ถือเป็นบทพิสูจน์ถึงประสิทธิภาพของ แนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบบูรณาการ ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะรอบด้าน สามารถบูรณาการความรู้จากหลายศาสตร์ไปสู่การสร้างผลงานที่มีความหมาย ชี้ให้เห็นว่า การใช้กิจกรรมผ่านมด้อยมซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของวิสาหกิจชุมชนบ้านธรรมชาติล่างเป็นฐานการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เปลี่ยนจากการเรียนภาษาในห้องเรียนไปสู่การประยุกต์ใช้ภาษาอังกฤษใน บริบทเชิงปฏิบัติการและเศรษฐกิจที่แท้จริง ผู้เรียนต้องฝึกการทำงานเป็นทีม ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบตลาด และสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่ออธิบายกระบวนการผลิต (Plan - Do) ทำให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและการพัฒนาทักษะการสื่อสารที่ตรงตามความต้องการของวิสาหกิจชุมชน ยิ่งไปกว่านั้น การนำวงจรคุณภาพ PDCA (Plan - Do - Check - Act) มาเป็นกรอบแนวคิดหลักในการดำเนินงาน ถือเป็นกลไกสำคัญที่สร้างความยั่งยืนให้กับแนวทางการจัดการเรียนรู้นี้ ในขั้นตอน Plan ครูผู้สอนสามารถวิเคราะห์บริบทและออกแบบกิจกรรมเชิงบูรณาการที่ผสมผสานศาสตร์หลากหลายได้อย่างรัดกุม ขณะที่ขั้นตอน Check ได้มีการประเมินผลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพอย่างรอบด้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความสามารถในการบูรณาการความรู้และทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียน

ข้อมูลดังกล่าวถูกนำไปใช้ในการปรับปรุงและต่อยอดกิจกรรมในขั้นตอน Act เช่น การเพิ่มฐานการเรียนรู้ใหม่ ๆ หรือการขยายความเชื่อมโยงไปยังภูมิปัญญาท้องถิ่นอื่น ๆ ในชุมชน

กล่าวโดยสรุป การประยุกต์ใช้วงจรคุณภาพ PDCA ในค่ายบูรณาการ Dye Fusion Camp ไม่เพียงแต่ทำให้การเรียนรู้มีระบบและต่อเนื่องเท่านั้น แต่ยังเป็นแนวทางที่ประสบความสำเร็จในการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงบูรณาการ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสารภาษาอังกฤษ และการทำงานร่วมกันของผู้เรียน เพื่อเตรียมความพร้อมของเยาวชนให้สามารถนำทักษะไปใช้ในการพัฒนาตนเอง และท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบบูรณาการให้มีความหลากหลายมากขึ้น โดยเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาและบริบทท้องถิ่นในหลากหลายด้าน
2. ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา หน่วยงานท้องถิ่น และวิสาหกิจชุมชน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมายและสร้างคุณค่าร่วมกัน
3. ควรใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน รวมถึงการเผยแพร่องค์ความรู้สู่สาธารณะ
4. ควรมีการประเมินผลต่อเนื่องและติดตามผลในระยะยาว เพื่อสะท้อนให้เห็นผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะภาษาอังกฤษและการพัฒนาทักษะชีวิต

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรเพิ่มเวลาและความหลากหลายของกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงมากขึ้น
2. ควรปรับการใช้ภาษาอังกฤษให้เหมาะสมกับระดับของผู้เรียน โดยจัดกิจกรรมที่มีความท้าทายพอดีความสามารถของผู้เรียน
3. ควรจัดเตรียมคู่มือหรือสื่อการเรียนการสอนที่ชัดเจน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบริบทและคำศัพท์เฉพาะทางท้องถิ่น
4. ควรมีการสะท้อนผลการเรียนรู้ (Reflection) หลังจบกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้และนำไปใช้ได้

เอกสารอ้างอิง

- ชลธิรา สัตยาวัฒนา. (2552). *ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. (2542). *พระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหाराชา*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2566). *วิสาหกิจชุมชนบ้านธรรมชาติล่างต่อยอดเศรษฐกิจท้องถิ่น*. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2569, จาก <https://www.manager.co.th>

- มติชนออนไลน์. (2566). กิจกรรมฐานเรียนรู้เพื่อชุมชนบ้านธรรมชาติล่าง. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2569, จาก <https://www.matichon.co.th>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). รายงานการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). รายงานการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียนไทย. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). ทักษะแห่งอนาคตกับการพัฒนาผู้เรียนไทย. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2561). รายงานสถานการณ์วิสาหกิจชุมชนในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.
- สุวิทย์ วิบุลย์เศรษฐ์. (2540). ภูมิปัญญาท้องถิ่น: ความหมาย ความสำคัญ และการนำไปใช้. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- Bangkok Insight. (2566). ชุมชนบ้านธรรมชาติล่างนำภูมิปัญญาและทรัพยากรท้องถิ่นสู่การท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2569, จาก <https://www.thebangkokinsight.com>
- Beane, J. A. (1997). *Curriculum linteграtion: Designing the Core of Democratic Education*. Teachers College Press.
- Chambers, R. (1997). *Whose Reality Counts? Putting the First Last*. Intermediate Technology Publications.
- Chomsky, N. (1965). *Aspects of the Theory of Syntax*. MIT Press.
- CPF Worldwide. (2023). บ้านธรรมชาติล่าง จัดชุมชนสร้างรายได้จากท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2569, จาก <https://www.cpfworldwide.com>
- Crystal, D. (2012). *English as a Global Language* (2nd ed.). Cambridge University Press, 212
- Deming, W. E. (2000). *Out of the Crisis*. MIT Press.
- Dewey, J. (1938). *Experience and Education*. Macmillan.
- Drake, S. M., & Reid, J. L. (2018). *Integrated Curriculum as an Effective Way to Teach 21st Century Capabilities*. *Asia Pacific Journal of Educational Research*, 1(1), 31 - 50. <https://doi.org/10.30777/APJER.2018.1.1.03>
- Fadel, C. (2018). *Four - Dimensional Education: The Competencies Learners Need to Succeed*. Center for Curriculum Redesign.
- Fogarty, R. (1991). *The Mindful School: How to Integrate the Curricula*. Skylight Publishing.
- Harmer, J. (2015). *The Practice of English Language Teaching* (5th ed.). Pearson, 446
- Hymes, D. (1972). *On Communicative Competence*. In J. B. Pride & J. Holmes (Eds.), *Sociolinguistics* (pp. 269 - 293).
- Kolb, D. A. (2014). *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Pearson FT Press.
- Krashen, S. (1982). *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. Pergamon.
- OECD. (2018). *The Future of Education and Skills: Education 2030*. OECD Publishing.

- Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. Simon & Schuster.
- Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). *Approaches and Methods in Language Teaching* (3rd ed.). Cambridge University Press.
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st Century Skills: Learning for Life in Our Times*. Jossey-Bass.
- UNESCO. (2017). *Local Knowledge, Global Goals*. UNESCO Publishing.
- UNESCO. (2003). *Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage*. UNESCO.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.
- World Bank. (2018). *Community - Driven Development: An Approach to Sustainable Development*. World Bank Group.

